ISSN: 2181-4341, IMPACT FACTOR (RESEARCH BIB) – 9.145, SJIF – 5,431

Nozimov Eldor Anvarovich

Samarqand iqdisodiyod va servis inistituti

“Investitsiya va innovatsiya” kafedrasi katta o‘qituvchisi

eldornozimov@gmal.com

SUG‘URTA XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI

Annotatsiya. Mazkur maqolada sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirishning nazariy asoslari va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida sug‘urta xizmatlarini modernizatsiya qilish, sug‘urta kompaniyalari faoliyatida raqamli texnologiyalarni qo‘llash va InsurTech texnologiyalarining rivojlanish tendensiyalari o‘rganilgan. Tadqiqot jarayonida sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirishning asosiy yo‘nalishlari, jumladan onlayn sug‘urta platformalari, sun’iy intellekt texnologiyalari, blokcheyn tizimi, katta ma’lumotlar (Big Data) texnologiyalari hamda mobil sug‘urta xizmatlarining amaliy imkoniyatlari tahlil qilingan. Shuningdek, O‘zbekistonda sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirish jarayonining hozirgi holati, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari ko‘rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirish sug‘urta bozorining samaradorligini oshirish, sug‘urta xizmatlarining ommaviyligini kengaytirish hamda sug‘urta kompaniyalari faoliyatining shaffofligini ta’minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so‘zlar: sug‘urta bozori, raqamlashtirish, InsurTech, sug‘urta xizmatlari, sun’iy intellekt, blokcheyn texnologiyasi, mobil sug‘urta, raqamli iqtisodiyot.

Kirish

So‘nggi yillarda global iqtisodiyotda raqamli texnologiyalar jadal rivojlanib, iqtisodiyotning turli sohalarida tub o‘zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, moliya sektorida, jumladan bank va sug‘urta tizimida raqamli texnologiyalarning keng qo‘llanilishi xizmatlar ko‘rsatish jarayonini sezilarli darajada o‘zgartirmoqda. Raqamli iqtisodiyotning shakllanishi sug‘urta xizmatlarini ko‘rsatish mexanizmlarini takomillashtirish, sug‘urta kompaniyalari faoliyatini modernizatsiya qilish va mijozlarga xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda.

Sug‘urta iqtisodiyotning muhim moliyaviy institutlaridan biri bo‘lib, u iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash, risklarni kamaytirish va moliyaviy xavfsizlikni mustahkamlashda muhim rol o‘ynaydi. Sug‘urta tizimi orqali turli iqtisodiy subyektlar yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan moliyaviy yo‘qotishlardan himoyalanadi. Shu sababli sug‘urta xizmatlarini rivojlantirish va ularni zamonaviy texnologiyalar asosida tashkil etish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Bugungi kunda sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirish sug‘urta bozorining rivojlanishida asosiy omillardan biri bo‘lib bormoqda. Raqamli texnologiyalar sug‘urta xizmatlarini ko‘rsatish jarayonini avtomatlashtirish, sug‘urta polislarini masofadan turib rasmiylashtirish, sug‘urta mukofotlarini elektron tarzda to‘lash hamda sug‘urta hodisalarini tezkor ravishda ko‘rib chiqish imkonini bermoqda. Bu esa sug‘urta kompaniyalari faoliyatining samaradorligini oshirish bilan bir qatorda mijozlar uchun ham qulaylik yaratadi.

O‘zbekiston Respublikasida ham raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. So‘nggi yillarda mamlakatda moliya sektorini, jumladan sug‘urta sohasini raqamlashtirish bo‘yicha qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Sug‘urta xizmatlarini elektron shaklda ko‘rsatish, sug‘urta kompaniyalarida axborot texnologiyalaridan keng foydalanish hamda sug‘urta xizmatlarini onlayn platformalar orqali taqdim etish bo‘yicha muhim chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

Shu nuqtai nazardan sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirishning zamonaviy mexanizmlarini o‘rganish, ularning iqtisodiy samaradorligini tahlil qilish hamda ushbu jarayonni yanada rivojlantirish bo‘yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqish dolzarb ilmiy masala hisoblanadi.

Adabiyotlar sharhi

Sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirish masalalari ko‘plab iqtisodchi olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Xorijiy olimlarning ilmiy ishlarida sug‘urta faoliyatida raqamli texnologiyalarni qo‘llash sug‘urta kompaniyalarining samaradorligini oshirishda muhim omil sifatida ko‘rib chiqilgan.

Xususan, ayrim tadqiqotchilar sug‘urta xizmatlarida InsurTech texnologiyalarining rivojlanishi sug‘urta xizmatlarini avtomatlashtirish va risklarni baholash jarayonini takomillashtirishga xizmat qilishini ta’kidlaydilar. Ularning fikricha, raqamli texnologiyalar sug‘urta kompaniyalariga mijozlar ehtiyojlarini chuqurroq o‘rganish hamda individual sug‘urta mahsulotlarini ishlab chiqish imkonini beradi.

Boshqa tadqiqotchilar esa sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirish orqali sug‘urta kompaniyalari operatsion xarajatlarini kamaytirish va sug‘urta xizmatlarini ommaviylashtirish mumkinligini ta’kidlaydilar. Raqamli texnologiyalar sug‘urta xizmatlarini tezkor, shaffof va samarali tarzda amalga oshirish imkonini yaratadi.

Mahalliy iqtisodchi olimlar ham sug‘urta xizmatlarini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarni joriy etish zarurligini ta’kidlab o‘tganlar. Ularning ilmiy ishlarida O‘zbekistonda sug‘urta bozorini rivojlantirish, sug‘urta xizmatlari sifatini oshirish va sug‘urta kompaniyalari faoliyatini modernizatsiya qilish masalalari yoritilgan.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqot jarayonida ilmiy bilishning turli metodlaridan foydalanildi. Tahlil va sintez usullari yordamida sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirishning nazariy asoslari o‘rganildi. Taqqoslash usuli orqali rivojlangan mamlakatlarning sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirish tajribasi tahlil qilindi. Statistik tahlil usuli orqali sug‘urta bozorining rivojlanish ko‘rsatkichlari o‘rganildi.

Shuningdek, tizimli yondashuv usuli yordamida sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirish jarayoni kompleks tarzda tahlil qilindi. Ushbu metodologik yondashuv sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirish mexanizmlarining iqtisodiy samaradorligini baholash imkonini berdi.

Natijalar va tahlil

Sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirish sug‘urta kompaniyalari faoliyatining barcha bosqichlariga ta’sir ko‘rsatadi. Raqamli texnologiyalar yordamida sug‘urta xizmatlarini ko‘rsatish jarayonini optimallashtirish va xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish mumkin.

Sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirishning asosiy yo‘nalishlaridan biri onlayn sug‘urta platformalarini rivojlantirish hisoblanadi. Onlayn platformalar orqali mijozlar sug‘urta polislarini masofadan turib rasmiylashtirishlari mumkin. Bu esa sug‘urta kompaniyalarining xizmat ko‘rsatish xarajatlarini kamaytirish bilan birga mijozlar uchun ham qulaylik yaratadi.

Raqamli texnologiyalarning yana bir muhim yo‘nalishi sun’iy intellektdan foydalanishdir. Sun’iy intellekt texnologiyalari sug‘urta risklarini baholash, sug‘urta tariflarini aniqlash hamda sug‘urta hodisalarini tahlil qilish jarayonlarini avtomatlashtirish imkonini beradi.

Blokcheyn texnologiyasi ham sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirishda muhim rol o‘ynaydi. Ushbu texnologiya sug‘urta operatsiyalarining shaffofligini ta’minlash, sug‘urta shartnomalarini xavfsiz saqlash va firibgarlik holatlarining oldini olish imkonini beradi.

Bundan tashqari, mobil sug‘urta xizmatlari ham sug‘urta bozorining rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Mobil ilovalar orqali mijozlar sug‘urta polislarini sotib olish, sug‘urta mukofotlarini to‘lash hamda sug‘urta hodisalari haqida tezkor ravishda ma’lumot berish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Raqamli texnologiyalar sug‘urta xizmatlarining tezkorligini oshirish bilan bir qatorda sug‘urta kompaniyalari va mijozlar o‘rtasidagi aloqalarni ham mustahkamlaydi.

Jadval 1.
Sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirish texnologiyalari va ularning imkoniyatlari

Raqamli texnologiya	Mazmuni	Sug‘urta faoliyatidagi ahamiyati
Sun’iy intellekt (AI)	Ma’lumotlarni avtomatik tahlil qilish	Risklarni aniq baholash va tariflarni optimallashtirish
Big Data texnologiyasi	Katta hajmdagi ma’lumotlarni qayta ishlash	Mijozlarning xulq-atvorini tahlil qilish
Blokcheyn	Markazlashmagan ma’lumotlar bazasi	Sug‘urta operatsiyalarining shaffofligini oshirish
Mobil sug‘urta xizmatlari	Mobil ilovalar orqali sug‘urta xizmatlari	Mijozlarga qulay va tezkor xizmat ko‘rsatish
Onlayn platformalar	Internet orqali sug‘urta polislarini rasmiylashtirish	Sug‘urta xizmatlarini ommaviylashtirish

Xulosa va takliflar

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirish sug‘urta bozorining samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli texnologiyalarni joriy etish sug‘urta kompaniyalari faoliyatini modernizatsiya qilish, operatsion xarajatlarni kamaytirish va sug‘urta xizmatlarini yanada qulay shaklda taqdim etish imkonini beradi.

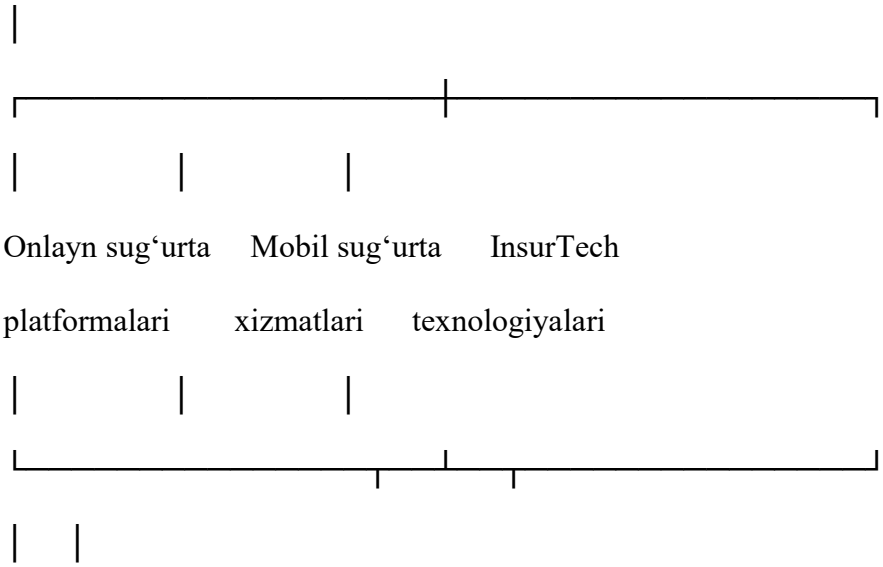
Jadval 2.
Raqamlashtirishning sug‘urta kompaniyalari faoliyatiga ta’siri

Ko‘rsatkich	An’anaviy sug‘urta	Raqamli sug‘urta
Polis rasmiylashtirish	1–3 kun	Bir necha daqiqa
Mijoz bilan aloqa	Ofis orqali	Onlayn platformalar orqali
Operatsion xarajatlar	Yuqori	Nisbatan past

Ko‘rsatkich	An’anaviy sug‘urta	Raqamli sug‘urta
Ma’lumotlar tahlili	Cheklangan	Big Data asosida keng
Risklarni baholash	Qo‘lda	Sun’iy intellekt orqali

Sug‘urta xizmatlarini raqamlashtirishning asosiy yo‘nalishlari

Raqamli sug‘urta tizimi

Sug‘urta xizmatlarini yanada rivojlantirish uchun quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

- sug‘urta kompaniyalarida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish;
- sug‘urta xizmatlari uchun yagona raqamli platformani yaratish;
- sug‘urta faoliyatida sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishni kengaytirish;
- sug‘urta xizmatlarini mobil ilovalar orqali rivojlantirish;
- sug‘urta operatsiyalarining axborot xavfsizligini ta’minlash.

Ushbu chora-tadbirlarni amalga oshirish sug‘urta bozorining barqaror rivojlanishiga va sug‘urta xizmatlarining ommaviyligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish to‘g‘risidagi qarori. – Toshkent, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasi Sug‘urta faoliyati to‘g‘risidagi qonuni. – Toshkent, 2022.
3. Abdullayev Yo. Sug‘urta bozori iqtisodiyoti. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2023.
4. Qodirov D. Sug‘urta xizmatlari va ularning rivojlanish tendensiyalari. – Toshkent, 2024.
5. Karimov B. Raqamli iqtisodiyot asoslari. – Toshkent, 2023.
6. Swiss Re Institute. Digitalization in Insurance Industry. – Zurich, 2023.

7. OECD. Digital Transformation of Insurance Services. – Paris, 2024.
8. World Bank. Financial Technology and Insurance Development. – Washington, 2023.
9. McKinsey & Company. The Future of Insurance: InsurTech. – 2024.
10. Sigma Report. Global Insurance Market Trends. – 2023.
11. Deloitte. Insurance Industry Outlook. – 2024.
12. PwC. Digital Transformation in Financial Services. – 2023.